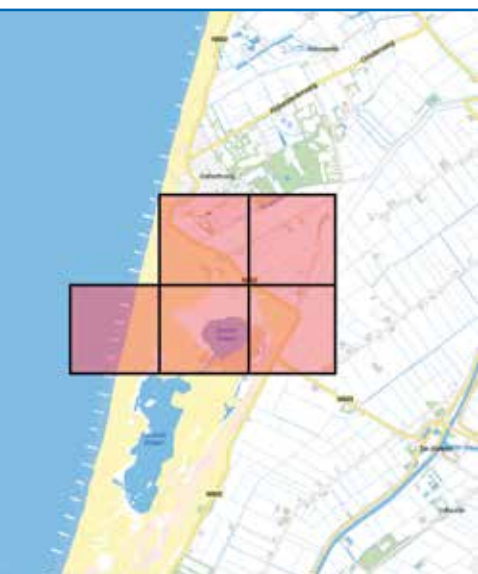

Knoflook

● Knoflookpad. Foto: Jelger Herder.

● Verspreiding knoflookpad bij Callantsoog op kilometerhokniveau.

De knoflookpad staat er landelijk niet goed voor, onder meer door een gebrek aan de combinatie van voedselrijk water en vergraafbare zandige grond. In de duinen is dit aanwezig, maar daar lijkt de soort te ontbreken... of toch niet?

Eerste waarneming

De knoflookpad (*Pelobates fuscus*) komt in Nederland hoofdzakelijk in het oosten van Nederland voor; de meest westelijke vindplaats ligt op de Brabantse Wal (Crombaghs *et al.*, 2009; Struijk & Bosman, 2015). De verbazing was dan ook groot toen op 9 maart 2019 uit het niets een knoflookpad aan de binnen-duinrand (Zuidschinkeldijk) bij Callantsoog opdook. Het betrof een mannetje. Plaatselijk bevinden zich langs de Zuidschinkeldijk (N502) twee amfibieënpassages met geleidingsschermen. Aan de

uiteinden van het geleidingsscherm zijn gedurende de voorjaarsmigratie van de 'vroeg soorten' zoals gewone pad (*Bufo bufo*) en bruine kikker (*Rana temporaria*) twee valemers aanwezig. Deze voorkomen dat amfibieën die het scherm volgen aan de uiteinden alsnog de weg op kunnen lopen. Dagelijks worden de emmers 's ochtends gecontroleerd waarbij de gevangen dieren aan de overzijde van de weg worden losgelaten. De knoflookpad was kennelijk op weg naar de noordelijk gelegen Uitlandse Polder, een voormalig bollengebied dat in 2015 is teruggebracht tot na-

padden

in de kustduinen van Callantsoog

● Koorlocatie van de knoflookpad in de duinen van Callantsoog. Foto: Richard Struijk.

tuurterrein. Gezien de waarneming in 2019 was het de vraag of de soort in 2020 wederom zou opduiken.

Knoflookpadwaarnemingen

Gespannen werd in het voorjaar van 2020 afgewacht of de knoflookpad weer tevoorschijn zou komen. En jawel, op 11, 12 en 18 maart zijn in totaal zes knoflookpadden in dezelfde emmer als in 2019 aangetroffen. Getriggerd door deze waarnemingen is de auteur op 5, 10 en 16 april gaan luisteren in zowel Uitlandse Polder als het noordelijke deel van het duingebied.

Op de laatste twee dagen zijn in totaal tenminste 45 unieke knoflookpadden in zes verschillende waterlichamen gehoord. In één duinplas werden maar liefst 20 roepende dieren gehoord en is zelfs een eisnoer gevonden. Ruim 51% van alle roepende knoflookpadden ($n=23$) bevond zich in duinplassen, bijna

38% ($n=17$) in moerassige zones en ruim 11% ($n=5$) in duinpoeltjes. Opvallend was de associatie met riet; slechts één exemplaar werd in een water aangetroffen waar geen riet groeide. Ook opvallend was dat in open ondiepe (30-70 cm) moeraszones met een rijke onderwatervegetatie, in potentie zeer geschikt ogend voortplantingshabitat, geen knoflookpadden zijn gehoord. In de Uitlandse Polder zijn (nog) geen knoflookpadden gehoord. De poelen in het gebied zijn ondiep en waren, op twee na, in april al nagenoeg drooggevalen. De polder is echter rijk aan sloten met een gunstige vegetatie. Het is daarom zeker niet ondenkbaar dat de voortplanting zich in de sloten voltrekt. Aanvullend op de luisterrondes zijn op 29 en 30 april, 3 mei en 12 en 26 juni ook landinventarisaties uitgevoerd. Daarbij zijn 37 unieke individuen gevonden. Medio juni zijn

in de hierboven uitgelichte duinplas ook diverse larven van 6-9 cm lengte gezien en gevangen. Alle thans bekende waarnemingen beslaan maar liefst vijf kilometerhokken.

Discussie

Hoewel de knoflookpad in Europa in kustduinen voorkomt (Nöllert & Nöllert, 2001; Speybroeck *et al.*, 2016), is dit maar zeer beperkt. Een voorbeeld zijn de duinen in het noordwesten van Vendyssel, Denemarken (Briggs *et al.*, 2016). In Nederland komt de soort van nature niet in de kustduinen voor waardoor er in de duinen bij Callantsoog wel sprake moet zijn van een introductie. Op basis van de aantallen dieren én het aantreffen van alle ontwikkelingsstadia (adulten, subadulten, eisnoeren en larven) kan gesteld worden dat er zich een populatie bevindt. Hoe wijdverspreid de populatie precies voorkomt, is nog onbe-

● Knoflookpad. Foto: Jelger Herder.

● Knoflookpadlarven. Foto: Richard Struijk.

● Eisnoer. Foto: Richard Struijk.

kend. De geleverde inspanning is tot dusver hoofdzakelijk op het noordelijke duindeel gericht en beperkt tot de Uitlandse Polder en andere nabijgelegen duindelen. Het betreft ook geen vlakdekkende inventarisatie en bovendien is de geleverde inspanning onvoldoende geweest om het eventuele voorkomen plaatselijk uit te sluiten. Waarnemingen in de Uitlandse Polder ontbreken, maar gezien de trek vanuit het duin richting deze polder, mag verondersteld worden dat ook daar voortplantingsactiviteit plaatsvindt.

Wanneer de introductie heeft plaatsgevonden is onbekend. Gezien de huidige (bekende) verspreiding en het respectabele aantal knoflookpadden, zou men kunnen denken dat de introductie van minder recente datum is. Daar staat echter tegenover dat er al vanaf 1991 amfibieën worden overgezet en het scherm

langs de weg tot 2000 een lengte had van 1,5 kilometer (momenteel 200 meter) (L. Knol, pers. med.). Als er zich toentertijd al een (grotere) populatie knoflookpadden in het duin zou ophouden dan zou dit waarschijnlijk al eerder aan het licht zijn gekomen. Daar komt nog bij dat vrijwel alle aangetroffen dieren op het land (89%), ook buiten de voortplantingsperiode, subadulte dieren betreffen, wat zeer opvallend is. Een eenduidig antwoord is er dus niet.

Hoewel introducties van exoten, maar ook van inheemse soorten buiten hun natuurlijke Nederlandse verspreidingsgebied, steeds vaker lijken voor te komen, is de knoflookpad zeker geen 'alledaagse' soort. Slechts één locatie van een (illegaal) geïntroduceerde populatie is bekend, namelijk uit Drenthe (Struijk *et al.*, 2015). Met de ontdekking in Calantsoog heeft nu ook de provincie Noord-Holland een niet-autochtone knoflookpaddenpopulatie.

Het zou zeer waardevol zijn om meer te weten over de details van deze introductie zoals herkomst, jaar en aantallen. De auteur houdt zich aanbevolen voor informatie hierover (dit mag ook anoniem). In 2021 zal in samenwerking met beheerder Natuurmonumenten hoogstwaarschijnlijk nader onderzoek plaatsvinden naar de populatie.

Dankwoord

Dank gaat uit naar Lucien Knol en Jitske Esselaar van Natuurmonumenten voor het faciliteren van het onderzoek.

Richard P.J.H. Struijk, RAVON
r.struijk@ravon.nl

Literatuur

- CROMBAGHS, B.H.J.H., J.L. VAN EIJK & R.C.M. CREEMERS, 2009. Knoflookpad *Pelobates fuscus*. In: R.C.M. Creemers & J.J.C.W. van Delft (red.), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis. European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- BRIGGS, L., L. C. ADRADOS, N. DAMM, P.K. CHRISTENSEN & K. FOG, 2016. The common spadefoot toad in Denmark. In: Rannap, R. & V. Rannap (red.). Protection of the yellow spotted whiteface and the common spadefoot toad. Best practice guidelines: 16-20.
- NÖLLERT, A. & C. NÖLLERT, 2001. Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- SPEYBROECK, J., W. BEUKEMA, B. BOK & J. VAN DER VOORT, 2016. ANWB Amfibieën- en reptielengids. Alles over alle Europese soorten. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- STRUIJK, R.P.J.H., W. BOSMAN, B. VER-SLUIS, H. DEKKER & K. UILHOORN, 2015. De verspreiding en status van de knoflookpad in Drenthe. RAVON 17(4): 74-78.
- STRUIJK, R.P.J.H., W. BOSMAN, 2015. Zeldzame knoflookpad na 56 jaar weer herontdekt op Brabantse Wal. NatureToday 28-10-2015.